

Crònica de Festes de la filà Asturians

Alcoi, maig del 2025

** Els fragments, que encapçalen les parts d'aquesta crònica, formen part de l'anomenada "Pregària del cristià", monòleg que encapçala l'ambaixada cristiana, la vesprada del dia de l'Alardo. En aquesta ocasió, se celebren els 50 anys que, de forma ininterrompuda, és declamada en valencià, segons l'adaptació de Joan Valls Jordà dels textos originals en castellà. S'afegeix la transcripció al final de la crònica.*

Hom pot trobar l'article que Juan Javier Gisbert Cortés dedica a la història que va envoltar la normalització del text de les ambaixades a la nostra llengua a càrrec de Joan Valls a la Revista de Festes publicada per l'Associació de Sant Jordi en 2016 (pàgs. 152-155): "Cuarenta años ininterrumpidos de la "Plegaria" en valenciano (1975-2015)".

1. Presentació

"A la vora del Serpis, riu tranquil que Alcoi, ma pàtria, generosament banya, i amb la seua corrent bella i gentil que matisa de verd vall i muntanya..."

La confecció d'una crònica és alguna cosa més que el registre en qualsevol format d'uns fets, històrics o d'actualitat, ocorreguts en el seu ordre consecutiu i en un espai de temps determinat. A la crònica anual d'una filà, els fets actuals són l'eco d'un passat històric que, al mateix temps, ressonen en l'actualitat, modelant-los d'una certa manera especial, en una relació temporal indestruïble l'una de l'altra, combinant passat i present, present i futur, futur i passat, en una xarxa de temps interconnectat a l'infinit.

A aquesta digressió filosòfica sobre la relació entre fets objectius i temps cronològic, li s'ha de sumar un aspecte més aïna metafísic, en el què relatem els fets més enllà d'una experiència captada pels sentits, sia pel públic present als fets, sia per l'espectador a través de medis tecnològics amb posterioritat i des de qualsevol indret del món. Allò que suma, en fi, són els trets absolutament subjectius dels fets viscuts: percepcions, opinions, sentiments... Per tant, la mà que escriu està òbviament connectada a l'ull que veu, a la pell que percep, al cor que sent.

La missió del cronista ha de ser, doncs, ser capaç, a través de les lletres, de connectar ulls, pell i cor amb els de tota una filà, amb ulls de mil colors, pells d'infinites sensibilitats, de batecs de tots els ritmes. Els asturians tenim la sort de formar un grup d'allò més heterogeni, amb la riquesa de varietats que això comporta, d'un extrem a un altre en l'escala cromàtica de pensaments i creences, experiències vitals o possibilitats econòmiques. Aquestes diferències, que en altres

contextos, dissortadament, poden ser causa de conflictes i desgràcia, aixoplugats per la casa comú de la filà, són solament trets que ens determinen com a individus únics però que no ens condicionen la relació amb la resta d'individus. Perquè, a casa nostra, només hi ha asturianos i tots vestim d'ocre, blau i roig.

Potser seria convenient tenir present aquestes consideracions i reflexionar-hi. En aquesta crònica tanquem un cicle en tant que s'hi relata la Festa dels asturianos a l'última trilogia abans dels anys de càrrec. Un any ple d'esdeveniments, viscut amb la mateixa intensitat que sempre, com així es reflexa a la crònica, però també mediatitzat, d'alguna manera, per la proximitat dels càrrecs, la preparació dels quals s'ha emprés amb la deguda anticipació. Els temps que ens esperen al girar el cantó comportaran un esforç de tothom en tots els sentits. Les diferències a les què abans hem fet esment seran positives per afegir colors al llenç de l'any d'alferes però que ens mantenim units i treballem junts en l'esforç comú, farà brillar amb més força els colors de la filà asturianos, els colors de cadascun de nosaltres, els colors de tots i totes.

Així doncs, a només una roda de fer 200 anys de la nostra primera constància històrica per escrit, des d'aquesta relació de l'any 2025, la dedicatòria anual va al conjunt de la Filà Asturianos, en el desig de, si és possible, fer més forts els lligams que ens uneixen en preparació dels anys que venen. I és que, com diu certa cançó de molta sonada últimament: "Tots units fem força!"

Visca la Creueta!

Moltes gràcies!

2. Pròleg

“No permeteu, Senyor, que més s'allargue aquesta opressió [...] i que la força als alcoians embargue de mals que no tindrien ja remei. No permeteu, Senyor, que ara ens amarguen el tedi i l'abandó en este servei!”

El temps. Eixa sort de quarta dimensió de mesura infinita i avanç inexorable. De vegades extensa i inacabable, de vegades escasa i fugissera, com les aigües d'un oceà sense costes, les ones del qual ens banyen una vegada i una altra, en successió ordenada i puntual. Encara humits de les festes anteriors, l'escuma d'una nova ona s'albira en l'horitzó i la filà asturianos es prepara per rebre el seu embat amb la Festa al cor i la joia als ulls.

Les primeres passes de les noves festes les peguem ja al mes de maig. El 24 se celebra la Junta de Maig, amb el corresponent informe i avaluació de la directiva sobre les festes passades. Com sempre, es presenta la crònica de l'any fester anterior i el vídeo amb les fotos i la locució del dia de l'Entrada. En maig comença a rodar també la comissió de càrrecs, que coordinarà els preparatius i l'execució dels actes previstos pels dos anys de càrrec, Alferes 2026 i Capità 2027, en totes les seues vessants.

Juny comença aviat, el mateix dia 2, amb la processó del Corpus, primera aparició del nou Sant Jordiet 2025, Martín Bellver de la filà Miqueros, i primer acte del nou president de l'Associació de Sant Jordi, Francisco García, al que acompanya el primer tro, Ivan Perea. Conforme s'acaba el mes, tanquem la filà durant el període estival amb la celebració de la Dinà, el dia 22 de juny. Enguany canviem de format i no eixirem d'Alcoi: esmorzar a la placeta Mossèn Josep, davant dels locals de la filà, campionat de cotos i vermut a les arcades de la Plaça de Dins i posterior dinar a la filà.

L'estiu avança ràpid i, sense adonar-nos-en, el Whatsapp de la filà ens avisa que ja és setembre i que s'obre la filà. El dia 20 es disputa la partida final de cotos entre les parelles que van competir el dia de la Dinà, resultant guanyadora la formada per Eduardo Vilaplana i Jordi Porta: el mestratge i la sort, a tenor dels comentaris dels participants, semblen haver bandejat a parts desiguals la baralla de cartes. No obstant, l'ambient festiu queda com a referència més destacable del torneig. Tant de bo siga, d'ara en endavant, una cita festiva més, fixa al calendari de la filà.

A l'endemà, 21 de setembre, Junta de Mig Any i ensaio. S'informa a l'assemblea dels actes del Mig Any i queden definits el glorieros del 2025: Maria Sancha es ratificada com a Gloriera oficial i la directiva informa de la designació de Rafael Torregrosa com a Gloriero del Preventori com a gràcia excepcional, donat el cas del fester Jordi Puig, i com a homenatge i agraïment pel seu treball i anys de dedicació a la Festa en els diversos càrrecs que ha anat ocupant, tant a la filà com a l'Associació de Sant Jordi. Jordi Puig, per tant, queda designat automàticament com

a Gloriero oficial per l'any 2026. Al mateix temps, el festeret Mauro Rosado resulta agraciat al sorteig i serà el Gloriero infantil.

L'octubre s'obre amb la primera partida del campionat de cotos de Mig Any. El Patronat és l'escenari del primer desafiament de la parella de la filà, que no acaba en bé, i els Cids es fan amb la plaça per la següent ronda en una partida desgraciada pels dos asturianos, als que, tots i això, felicitem amb el bon humor de costum.

El dissabte 5 d'octubre se celebra, un any més, la visita de la Festa alcoiana al santuari de Fontilles i, un any més, la filà declina la invitació, en una tendència general en totes les filaes que acabarà per obligar, tard o d'hora, a un replantejament integral d'aquesta fita.

Els actes propis del Mig Any fester tenen, pels asturianos, un lloc reservat a la Glorieta, al segon emplaçament a l'esquerra, entrant per Sant Nicolau. El dissabte 26 d'octubre a partir de les 11.00 h del matí, Edgar Molina, al cap de l'equip encarregat de cuinar l'olla que participarà al concurs, rep la visita dels membres de la filà i de multitud d'amics i amigues, familiars i visitants que, en una afluència massiva, omplen el reduït espai de l'antic hort monacal. A l'hora de dinar a la filà, ja coneixem el resultat del concurs i Edgar i el jove equip de cuiners i cuineres que l'acompanyava són premiats amb l'aplaudiment general per l'esforç demostrat. Segur que l'any que ve els ix més bona! Abans de les 18.00 h es tanca la filà i a les 19.00 h ho fa la Glorieta perquè comencen les filaetes. Sembla que els canvis adoptats l'any passat compten amb l'aprovació general i el *tardeo*, tant de moda, omple d'ambient els diferents punts del centre de la ciutat. La jornada s'allarga enguany fins a ben tard: després de sopar, com sempre amb l'olla excel·lent de la consergeria de la filà, els asturianos desfilem des del Parterre a les 23.30 h i en direcció a la Plaça d'Espanya, on arribem ja començant el diumenge.

El dijous 8 de novembre, com a darrer acte del Mig Any, el sopar del Fester Veterà fa un merescut homenatge al fester Evaristo Cerdà, a qui acompanya un nombrós grup d'amics i festers veterans i una representació de la filà i la seua directiva.

Passat l'equador de l'any fester, es succeeixen els ensaios, a raó d'un per mes, llevat de novembre, que en tenim ració doble: el 22, l'oficial de la filà, i el 30 l'ensaiu del Catxopo, una iniciativa d'un grup de festers representat per Juan Carlos González que, arran l'èxit continuat de l'ensaiu de la fabada, pretén afegir noves fites festives amb el sabor de la cuina asturiana tradicional. El nou ensaiu resulta un èxit de participació i resulta potenciada amb l'aportació per part de l'Alferes Fernando Jordà d'un DJ que amenitzarà la festa posterior. Una vegada més, les bones idees de qualsevol dels festers de la filà són ben acollides pel conjunt dels asturianos.

Acabem l'any natural amb l'ensaiu del Pobre, el dia previ al sorteig de la loteria de Nadal. La profusió de nades i cançonades típiques ens fan passar una nit ben familiar i nadalenca enmig dels barrets típics de Pare Noel, de les panderetes i l'acompanyament de percussió de forquetes i ganivets sobre les ampolles de cafè i les taules de la filà. No obstant, no acaben essent un bon auguri i el sorteig passa

de llarg una vegada més sense que la promesa de milions caiga al 37 del carrer Sant Domènec.

El 2025 arranca a la filà el dissabte 25 amb un nou ensaio. En acabant-lo, la majoria de festers ens enterem, bocabadats, que un dels nostres, Salva Cerro, arriba en eixos mateixos moments a la Plaça de Ferràndiz i Carbonell com a participant d'una cursa de 168 km per a la que ha hagut de córrer durant 34 hores. Més d'un asturiano es gitarà eixa nit pensant quants pas-dobles i marxés i quants litres de cafè farien falta per un ensaio d'eixes dimensions. No siga que algú ens ho acabe proposant també!

A febrer se celebra l'*ensaio* de les insígnies sense cap insígnia que donar. Fa 25 anys cap home no va tenir el desig d'entrar a la filà. Potser algun dia s'haja de considerar la possibilitat de donar-les a aquelles festeres que, de ben xicotetes, van vestir el disseny dels asturianos -el bo, el de sempre- però no se'ls va deixar entrar com als homes. Seria una rectificació històrica per oferir una mínima compensació a tantes persones que, durant tant de temps, han vist coartats els seus drets i amputats els seus somnis de Festa.

En eixe mateix sentit, en l'Assemblea ordinària de Rams del 8 de març, dia de la dona treballadora, la directiva de la filà aplaça, una vegada més, la unificació del disseny asturiano per a festers de qualsevol sexe. A banda d'això, s'informa a la filà que es lloga un nou local com a solució per l'allotjament dels músics que, si bé estaran més lluny, almenys descansaran en millors condicions. Durant el matí d'eixe mateix dia, la Colla de campaners d'Alcoi, de la què formen part membres de la filà, ofereix una visita especial al campanar de l'església de Santa Maria i al que assisteix una cinquantena de festers i familiars. I encara un dia abans, a l'església de Sant Jordi, haurà tingut lloc la missa en què recordem els festers asturians difunts, conjuntament amb les filaes Llana i Mudéjares, dissortadament amb la tan acostumada i minsa assistència de festers i festeres.

El 22 de març la filà gaudeix de l'*ensaio* de la fabada, un dels més esperats de l'any. Com en anteriors anys, els festers es citen passat el migdia al pub del carrer El Bambú abans de dinar a la filà. A més del mestratge habitual en l'elaboració de la fabada, les taules amb embotit, pa i sobrassada, el decantador de sidra i la novetat de les saladures, són d'un èxit extraordinari i la festa s'allarga als locals de la filà amb la nit ja ben avançada.

Amb l'inici formal de la primavera, abril apareix com una promesa de renovació: la terra renaix després del dur hivern, la temperatura puja, la Natura es desborda a l'entorn privilegiat del nostre poble. A la nostra ciutat, la instal·lació de l'enramada, el castell i els preparatius de totes les filaes, negocis particulars, fins i tot a les escoles: tothom es prepara per l'avinguda anual del nostre particular Nil, baixant cabalós des del Partidor, Sant Nicolau avall, inundant de joia, llum i Festa el cor d'Alcoi.

3. Preludi

"...on l'himne ressonava i, ple d'aroma, perfumava les ares de Mariola i les vostres, gran Déu, amb alegria"

El poble d'Alcoi reafirma les seues costums i tradicions amb la signatura del seu pacte amb la primavera que, com tots els anys, pren forma d'obra d'art en format cartell. L'artista alcoià Ximo Canet presenta una pintura amb tèmpera a l'ou i treballada amb diverses espècies com a pigments naturals. Amb aquests elements, l'enramada, el barranc del Cint i una escena que recorda l'ambaixada mora. Enguany, però, l'obra no ha estat tan versionada als memes de les xarxes socials com els diversos muntatges del president nord americà Trump vestit amb un bon grapat dels dissenys de les filaes alcoianes. L'acte acaba amb un acceptable castell de focs i amb l'ànim encés de tots els presents en sentir la proximitat de les celebracions georgines, tot i que, enguany, no seran a l'abril sinó al mes de maig, en celebrar-se la Setmana Santa en dates tan endarrerides.

El dissabte 5 d'abril anotem al calendari una trobada a la filà amb Toni i el seu equip de consergeria, que preparen un nou plat pel IXè concurs de tapes convocat per l'Associació Cultural Samarita. La filà col·labora i convida als assistents amb l'obligada i apreciada degustació de sidra.

Ja enmig de les celebracions de la Setmana Santa, els i les festeres esportistes tenen una cita amb una nova edició del Trofeu de filaes el divendres sant i el dissabte conseqüent, 18 y 19 d'abril. Es competeix a les modalitats habituals amb una gran participació de la nostra filà i, afortunadament, sense cap lesió o incidència que remarcar. A més, els cadets demostren que, a més de bons festers, són grans esportistes i obtenen un valuós subcampionat al futbol 8.

La primera gran cita eminentment festera arriba, per fi, el 20 d'abril, Diumenge de Glòria. Els festers asturianos copem el bar La Placeta, a la mateixa placeta del Fossar i la gloriera oficial, Maria Sancha, primera de la nostra filà, convida a cafenet, pastetes i licorets, i anunciem la nostra felicitat amb una traca de *despertà*. Després de l'esmorzar a la filà i la vestida dels glorieros, Maria Sancha com a oficial i Rafael Torregrosa al Preventori, baixem a la Plaça d'Espanya en cercavila, acompanyats d'alcodianos, magenteros i benimerins. A les 10.00 h s'interpreta l'Himne de Festes i arranca l'acte que enceta l'inevitable calendari fins la celebració de la trilogia més esperada. Les bandes alcoianes desfilen enguany amb un repertori bastant novedós. Així, la Unió Musical, que encapçala el desfilé, ofereix la més clàssica *Krueger* i dues peces poc escoltades: *Machaco* i *Gloria Dominice*.

El Sargent cristià i el moro, que enceta enguany el càrrec, també opten per alguna obra novedosa. Així, el moro combina, amb la Música Nova, l'eterna *Un moble més* del mestre Julio Laporta Hellín amb *A la guerra*, de Camilo Pérez Laporta i afegeix *El walí marxós* i *Galilei*; per la seua banda, el cristià i la Primitiva fan baixar la nostra gloriera als sons de *Musical Apolo*, *El fusteret*, *Benicadell* i la més habitual *Mi Barcelona*. S'ha de tenir en compte la força de voluntat i la responsabilitat del

sargent cristià, entre d'altres mèrits, i valorar la seua excel·lent direcció de la formació cristiana en considerant la greu lesió que va patir dies abans de la Glòria al seu braç esquerre. Per la seua banda, Maria il·lumina els carrers amb un somriure desvanit i amb el moviment perfecte de la llança asturiana en el seu desfilars als carrers atapeïts, tot i el cel incert que acompanya tota la jornada. Rafael Torregrosa, al mateix temps, desfila al Preventori amb la tan contrabandista *Ragón Falez* i per l'asil Sant Josep amb *Brisas de Mariola* i condueix en alguna part del recorregut la formació de la creu, amb l'alegria que sempre ens encomana. Finalment, la pluja respecta la Glòria i la filà ho festeja com cal amb un dinar fantàstic, amb una gran ambientació, als locals del carrer Sant Domènec.

A mitja setmana, en dimecres, cau el 23 d'abril, dia de Sant Jordi i com que no correspondrà al dia del Patró a la trilogia festera, celebrem el dia del llibre, que també és una bona forma de festejar-lo, tot i que gens acostumada. De tota manera, és el dia programat per celebrar la processó del Trasl·lat i Sant Jordi farà el recorregut contrari al seu festeig habitual, per portar-lo hui de sa casa, a l'església de Sant Jordi, fins l'església de Santa Maria, on romandrà per la Missa major del segon dia de les festes. Els festers asturians tornen a reunir-se en bon nombre i de nou fan seu aquest acte, bastant oblidat els darrers anys. Al parer d'aquest cronista, un èxit propiciat per l'afany i la constància de la directiva actual. Al finalitzar, se celebra una missa en honor del Patró i gaudim d'un preciós castell de focs artificials.

L'atapeït calendari d'enguany obliga a concentrar tots els actes en pocs dies. Així, el 24 d'abril, la filà formarà en la seua entraeta oficial. Enguany, a les 23.00 h i per Sant Nicolau, com Déu mana! La nit no és massa fresca i s'agraeix. A més, d'una manera espontània, la majoria de les esquadres estan formades pels integrants més joves de la filà i per les festeres, de més recient integració. La resta de la filà acompanya la desfilada i s'integra en alguna esquadra en alguns trams, fins acabar a la plaça, on es fa homenatge a la banda de Bèlgida, amb forts i calorosos aplaudiments en passant entre un passadís de festers i festeres en ovació tancada. Abans de l'acomiadament general, foto multitudinària de rigor davant les portes del vell castell de festes.

El diumenge 27 és el torn de la Glòria infantil i el festeret Mauro Rosado emula en tots els aspectes els actes dels seus majors al diumenge anterior. A més, però, del cafenet matiner, l'esmorzar a la filà i la vestida del gloriario, Mauro participa a la missa a les 8.00 h del matí per la seua primera comunió. Tot i la pallissa, els xiquets i xiquetes de totes les filaes fan una exhibició festera que emociona la nutrida assistència de públic i que aplaudeix amb força les evolucions de les formacions dels dos bàndols. Mauro, en concret, pentinarà els carrers amb la llança als sons de *De fusta a metall* i *Tayo*. En acabant a l'església de Sant Jordi, les corresponents mascletà i dinar a la filà.

Durant la setmana següent s'ultimen els preparatius. Festers i festeres traslladen vestits i sabates, nodreixen de menjar i begudes els pastadors i omplen els rebosts de pastes, licors i coques. Serpentine, confetis i petards es preparen pels dies grans que ja tenim en girar el cantó. Trabucs preparats, pólvora recollida en temps i forma; piles, flaixos i bateries carregades pels milers de fotos i vídeos que

immortalitzaran la Nostra Festa i la pujaran al núvol, en la xarxa mundial, a l'abast de tothom. El dijous se celebra l'1 de maig, festa dels treballadors i treballadores, i el divendres 2 de maig, a diferència d'aquella jornada a Madrid en què es vivia l'heroic preludi d'una guerra cruenta i brutal, en Alcoi vivim la vespra de la Festa més gran, la que dediquem al Walí triomfant, al cavaller Sant Jordi, al soldat romà paradigma de la fe primera dels cristians. Una jornada en què, prèvia a la trilogia, fem homenatge a una part tremendament important en la Festa: a la música i als músics, una de les tres potes fonamentals, junt a festers i mirones, sense les quals no hi ha cap festa possible.

En aquesta ocasió, la Unió Musical Belgidense interpreta en el seu recorregut fins la Plaça la partitura *Marita*, del compositor *Óscar Cháfer* i, només fer-se de nit, en companyia de gran part de les bandes que participaran a les entrades del dia següent, elevaran al cel alcoià les notes del Sig, l'Himne de les Festes, dirigides enguany pel mestre alcoià Francisco Carchano, a qui prèviament, el Sant Jordiet 2025, Martín Bellver, dels miqueros, haurà donat la batuta, com és la costum. La Plaça d'Espanya, plena de gom a gom, canta amb una sola veu la lletra d'Eugeni Moltó sobre la partitura de Gonzalo Barrachina i, en acabant, després dels *Visca Sant Jordi!*, es trenca el cel amb un castell de focs i s'encén l'enramada entre els crits d'alegria dels assistents. Els asturianos ens concentrem enguany a la filà sense cap entraeta prèvia i qui pot o vol no deixa perdre l'oportunitat de tastar l'olla sempre exquisita del nostre Toni i el seu equip de consergeria, a qui espera unes dures jornades de treball els següents tres dies i a qui haurem d'ajudar amb alegria, col·laboració i bona educació. Dianers i esquadrers formen a la filà com una mena d'assaig general abans no s'alce el teló en unes hores i encetem les Festes del 2025. I en acabant, qui puga, que dorma; qui no, ja dormirà el dia del descans!

4. El dia de l'Entrada

"Sigau escut i espasa en esta guerra..."

Només treure el cap fora de casa, s'agraeix no sentir el fred de l'any passat. No cal emprar el mocador al coll que, previsors, ens havíem amanit i el guardem a la bossa. Ara, la capa ens fa nosa, penjada al muscle, amb la bossa que protegeix el casc. Els carrers, encara molt buits a eixa hora de la matinada, transmeten una estranya sensació de calma tensa. Encara no hi ha ningú però tot està preparat pel què, en breu, ha de venir: la calma que precedeix la tempesta!

Però, de moment, esta curta espera convida a la introspecció i, des de tots els cantons de la ciutat, acudim a la cita amb el cor ple d'il·lusions. Hi ha qui enceta el dia en la breu cerimònia a l'església de Sant Jordi; altres busquen els racons acostumats per trobar-se amb els amics de sempre i amb els que només saludem en Festes.

Al voltant de les 05.30 h. anem acudint a la Plaça d'Espanya i ocupem l'espai del cantó El Pinyó, a punt per la primera Diana. El vell Ideal, El Campanar i alguns altres ja estan oberts i escalfen els pits amb espirituosos i cafè calent. Durant el res de l'Ave Maria preceptiu i la interpretació de l'Himne de festes, la filà dels aragonesos ja està preparada amb el sargent cristià. Com els Contrabandistes desfilaran enmig dels cristians amb motiu del seu Alferes, els dianers asturians formem en segon lloc, just on comença Sant Nicolau, a punt i preparats.

Tothom al seu lloc. Se'ls veu concentrats i emocionats, els pensaments focalitzats al punt de l'arrancada. Millor no dir-los res: una palmada afectuosa al muscle, una besada fugaç, algú els arregla les *cinxes* o els estira el verdugo baix el casc. Són responsables d'un moment màgic, gairebé místic, que els connecta espiritualment amb segles de tradició estimada i el moment mereix l'atenció.

En allunyar-se la filà capitana, els asturianos, silenciosos i solemnes, avancen amb les llances en alt i formen en línia. En rebent l'ordre, la Unió Musical Belgidense enceta el Desitjat amb eixos primers acords decidits, com la crida d'uns heralds a l'arribada del comandant de les tropes. Javier Garcia, el cabo d'arrancada, davant de tots, marca el pas a l'esquadra i el públic trenca en aplaudiments. Javier evoluciona amb mestratge i un somriure tranquil, amb seguretat. Els nervis aniran per dins però, al punt precís, les circumvolucions acaben al punt i l'angle precís per ordenar baixar les llances i, amb la pausa exacta, començar, un any més, una Diana asturiana magnífica entre una forta i continuada ovació.

La formació avança fins eixir de la Plaça, camí de l'església de Sant Jordi, on es gira esquadra amb petits entrebancs, i continua per Sant Jaume, dolcet i colpet obligats, fins el Terrer, meta del primer tram. Javier torna a arrancar a l'inici del carrer Sant Jordi i li fem l'honor habitual al de les Rajoletes abans d'una nova pausa en la què s'aprofita per felicitar els músics, valorant com cal el seu paper en l'arrancada. Per

tercera vegada, Javier arranca la Diana, ara al final de l'avinguda del País Valencià i fins l'església de Sant Maure costera amunt pel carrer Sant Francesc.

L'itinerari està buit a eixes hores. Tot i que els primers trams de la Diana estan plens de festers, les cadires, tribunes i balcons del recorregut de l'Entrada estan per omplir. Alguns dormen encara però molts estan ja aqueferats, pujant queviures, confetis i serpentines o atrezzo d'última hora. Als voltants del circuit en el que circula la Festa, tot de gent ocupada en preparar, amb carinyo, il·lusió i devoció, el seu paper a les Entrades pròximes.

Quan ens toca el torn al Partidor, la lluna està pròxima a amagar-se i no fa gens de fred. Tot i això, alguna gota es deixa caure en diversos moments de la Diana. És el torn de Jordi Porta, cabo poc habitual als actes oficials, qui torna a posar en marxa la formació de la filà per baixar el tram del Carbonato, sempre amb El Desitjat a l'esquena. Jordi enceta el Carbonato com el fester sabut i veterà que és, amb gràcia i elegància, guanyant-se l'ovació al Partidor; Ezequiel Picher té un moment emotiu a Sant Nicolauet per fer-li un breu relleu, davant del balcó en el què els germans Picher reben l'aplaudiment emocionat de sa mare.

En acabant al voltant de les 8.15 h, deixem les llances i esmorzem a la filà. Mentre fem un mosset i ens hidratem com cal, el maremàgnun de gent atrafegada ha augmentat considerablement. L'embús de Sant Nicolau, amb les darreres dianes mores, es fa més dens a l'estret Sant Nicolauet, camí del Partidor. Fotògrafs i periodistes, modistes i perruquers, músics, festers i mirones, tots enfilen la costera fins el cim, al capdamunt del carrer Sant Vicent, des d'on, poc a poc, les comportes de la Nostra Festa s'obriran a la veu de "Per Alcoi i per Sant Jordi! Avant l'Entrada de cristians 2025!" i la Festa fluirà quilòmetre i mig en un riu de tradició, bellesa i devoció, d'alegria, música i colors, paroxisme eufòric d'un any d'espera, treball i il·lusions compartides.

Amb els clarins i tambors, apareix el Sargent cristià, arranca l'Entrada del 2025 i baixa el capità dels aragonesos, senyeres al cel abrilenc de maig, per prendre possessió de la ciutat d'Alcoi. Darrere, sis filaes fins el Mig dels Gats, amb una esquadra aterridora d'esclaus, i encara cinc filaes més. Fins poc abans de la una de la vesprada, asturians i asturianes anem fent temps esperant el nostre torn als voltants del col·legi Sant Vicent.

En baixant dues filaes abans, la junta directiva s'apresta a tindre-ho tot enllestit i distribueix els seus afectius amb els diferents fragments del seguici asturià encara molt per dalt del Partidor. Però en cridar-nos des del balconet, la marea roig, ocre i blau baixa en bloc, encara desdibuixat però de sobra preparat. La veu darrere l'altaveu nomena i data la filà, *"des d'abans de 1839, primer tro Ivan Perea. Guió de la filà Maria Sancha i parella amb disseny complet. Forma l'esquadra Fernando Jordà, el seu pròxim alferes. La Unió Musical Belgidense i el Grup de dolçaines i tabals Barxell interpreten "Xirimiqui", obra de Jordi Company Camarasa. Avant la Creueta!"*. Vent, percussió i dolçaines alcen el crit de les primeres notes i, com una veu, el públic a les cadires i balcons ressona amb aplaudiments i vitols d'alegria i expectació davant les armes baixades i el mur d'escuts blaus.

Nando marca el pas i volteja l'espai abismal entre l'esquadra i els compassos de l'arrancada, saludant i somrient, atent a les notes de la tan estimada marxa asturiana. Els batecs del cor s'aturen i l'alè es congela en el breu sospir en què s'endevina el compte enrere dels compassos: quatre, tres, dos i... Porra al cel, mirada als balcons, braços en creu davant l'esquadra que referma les armes al muscle per darrere de la creu daurada amb l'Alfa i l'Omega, Fernando Jordà arranca l'esquadra que comença la baixada vertiginosa i màgica de Sant Nicolauet a la Plaça d'Espanya. Passos al ritme marcial i festiu, l'himne d'Astúries animant les ovacions entre pluges de paperets i cintes de colors des dels balcons del carrer vell i entranyable, Sant Nicolau sagrat, bressol d'il·lusió, llera de les aigües beneïdes d'una Festa que ressona amb ecos d'història entre el Partidor i el Barranc del Cint.

La formació baixa sense pausa, a un gran ritme, responsables amb la filà de l'Alferes, els Andalusos, que tancarà l'Entrada cristiana després de nosaltres. Es relleven els cabos: els germans Picher, Ezequiel i Nacho, Nacho i Ezequiel, fins els darrers metres a la vorera del Calderon, al voltant de les 13.15 h de la vesprada. És el moment de l'esquadra del castell, que pren el seu lloc amb certa dificultat en la sincronització entre els que entren i els que estan eixint. El cabo, Aitor Borrell, condueix la formació, que ha d'esperar davant la tribuna d'autoritats fins que passen els heralds amb l'Ambaixador i l'Abanderat, obrint el seguici contrabandista. A continuació, forma l'esquadra fins més avall del carrer Santa Llúcia, al final de l'Entrada al carrer Alacant.

Per darrere d'ells, les tan aplaudides esquadres del més menuts, xiquets i xiquetes demostrant la seua gràcia festera i l'esforç en l'aprenentatge per portar el pas, aguantar muscle contra muscle o fer rodar les porretes com els seus majors. Més enrere, joves amb les ganes de formar davant en lloc de darrere de la música, demostren que prompte els arribarà el seu temps, sense saber que els de davant pagarien per canviar-se el lloc i els anys.

A continuació, amics i amigues, famílies i grups de la filà, en files de diferent nombre, formen amb el disseny complet, capa, casco i porra. Majors i joves, homes i dones, indistingible la diferència entre amics, festers amb els colors únics del *tratge* de la Creueta.

Al final, com a colofó, la carrossa de la filà, amb el més menuts i menudes dels Asturianos, acompanyats a les vores pels seus majors amb el disseny complet. Dalt de tot, al lloc d'honor, el Cop, enguany representat i sostingut baix l'heràldica de la filà pel veterà Fermín Vélez Soriano, gairebé 30 anys després del seu Alferes de l'any 1996.

Un any més, la filà asturianos defèn el valors que l'han acompanyat sempre: un esperit joïós i festiu casat amb responsabilitat i bona factura festera sense discussió. Un any més, aquest cronista escriu amb orgull gens dissimulat la participació de la filà a l'Entrada del 2025, en un dia solejat però sense calor, perfecte pel lluïment i pel gaudi.

I l'any que ve, al 750 aniversari de l'aparició de Sant Jordi, en el nostre any d'Alferes 2026, a l'any que ve, dic, molt més i molt millor!

5. El dia de Sant Jordi

"Envieu-nos, Senyor, a Sant Jordi amat, nostre insigne Patró, flama sagrada..."

Arranquem el segon dia de festes des de la font Redona i a les 8.30 h, ben de matí. Potser massa, tenint en compte que la segon diana, en el dia en què honorem Sant Jordi, està protagonitzada majoritàriament pels més menuts. Xiquets, xiquetes i joves de tota l'escala d'edats formen amb la boina blava i la llança carrer sant Nicolau avall en direcció a la plaça d'Espanya. Com tots els anys, les formacions de dianeres i dianers són un goig de veure i els i les cabos reben els merescuts aplaudiments per la seua destresa, una barreja de gràcia i serietat d'allò més festera.

Els pares dels festerets, familiars i amics van acompanyant-los a les voreres i deixen, als discs durs dels seus aparells, la memòria inesborrable del seu pas per la Festa des de ben jovenets. Els mestres de la Unió Musical Belgidense interpreten *Primavera* i *Chordiet* fins la porta de l'Ajuntament, on majors i xicotets agraeixen als músics valencians la seua pròpia dosi de destresa, gràcia i serietat en la interpretació magistral del seu art, la Música, de la què els de Bèlgida reparteixen a bastament, com tots els anys.

En acabant, la majoria esmorzem a la filà mentre un grapat d'asturianos es reparteixen, com cada any, per tot l'escenari fester. Alguns més protagonistes, altres entre bambolines. Entre els primers, José Antonio Montilla com a majoral, Ivan Perea com a primer tro i Maria Sancha com a portadora del guió asturià en el seu deure i honor com a glorieta oficial d'enguany, participaran a la processó de la Relíquia. D'entre el segons, a més d'Arnau Santamaria com a integrant de la Simfònica alcoiana, la família Climent-Rodríguez volteja les campanes de Santa Maria en entrant la relíquia del Patró al temple, on se celebrarà la *Missa Major* d'Amando Blanquer.

Després de la processó i abans no acabe la missa, la filà se cita al nostre punt de referència, el pub del carrer El Bambú, l'Sports Passion. El carreró, ple a vessar d'ocres i blaus, de venedors ambulants que ofereixen el seu gènere variat i inversemblant i de festers amics de totes les filaes; la música festera dels de Bèlgida acompanya el vermudet -sang, magre, pilotes de carn- i els festers eixugem la set -cervesa, cafè gelat- entre xarradetes, cançonades i molta alegria. De seguida es fa l'hora de dinar i, qui s'ha comprat el tiquet de rigor, acudeix a la placeta de Mossèn Josep i o bé puja al nostre local o bé al Patronat. Com l'any passat, ens hem de tornar a partir a causa del gran nombre de comensals però la solució és pertinent, tenint en compte les escases alternatives, i ens apanyem d'allò més bé, tot allargant el dinar durant bona part de la vesprada.

Passades les 19.00 h els festers comencem a acostar-nos a Alcazars a preparar la Processó General. Qui més qui menys agraeix l'airet que bufa a la vora del riu i que puja, lleuger i fresc, cap a la placeta del Carbó, punt d'inici de la desfilada religiosa. Enguany encetem la marxa dels cristians, atès que els Andalusos acullen l'alferes i

desfilen en les darreres posicions. Així, darrere del Guió, que encapçala la filà a les mans de Maria Sancha, mitja dotzena de parelles li fan l'escorta. A continuació, el grup de gaiters de l'Estruendu, alternant-se en la interpretació del repertori amb la banda de Bèlgida, que avança a continuació. Darrere, un bon grup de festers i festeres, menuts i majors, en diversos grups i, tancant el seguici Rubén Calatayud, amb el Cop ben guarnit de flors i acompanyat per la seua filla.

El recorregut, amb gran assistència de públic, expectant al nostre pas, reconeix els sons propis de la filà i treuen el cap des de tots els carrerons i portals en sentir els planys dels sacs de gemecs i el bombo en els acords de la *Marcha Procesional del Canteru*. En diluir-se les darreres notes dels aires asturians en el cel alcoià, la Unió Musical Belgidense ens arrissa la pell amb la solemnitat més familiar de les partitures d'*Hosanna*, *El bon pastor* i *Jerusalem*.

En acabant el recorregut al carrer sant Tomàs, l'emoció omple el carrer de punta a cap mentre la filà baixa ordenada, respectuosa, elegant. El Cop acaba a l'interior del l'església de Sant Jordi i adorna, en ofrena floral, les ares del temple en nom de la filà. Entre tocs de campana, fumeroles de colors i ciris, l'arribada del Sant Jordiet, de la relíquia del soldat capadoci i la imatge eqüestre de Sant Jordi acaba la Processó General i esclata un castell de focs per posar fi als honors del nostre patró en el dia de la seua celebració. A partir d'ací, no havent participació asturiana a la Retreta, tothom campa com pot i sap, als carrers del centre, entre sopars improvisats i discoteques mòbils amb multituds de festejants. L'alegria i la disbauxa s'apoderen dels carrers i alcoians i forasters gaudeixen d'una llarga i temperada nit de festa fins a altes hores de la matinada, en el contrapunt més esbojarrat a la solemnitat del dia que s'acaba.

6. El dia dels Trons

"Vine en nostra defensa, oh Déu amable! Nostra ferma esperança en Vós confia!"

El matí s'alça tranquil, seré. El cel, rondinejat per bona cosa de núvols blancs, no sembla amenaçar pluja però tampoc ens colpirà el sol amb temperatura excessiva. El contrabando enceta la jornada bèl·lica amb les bromes i xerrades que andalusos i maseros es dediquen en la seua particular ambaixada festiva. Poc després, les guerrilles desperten els qui encara romanien al llit i comencen a escampar l'olor de pólvora per entre els racons del casc antic de la ciutat. Moros i cristians tantegen i exhibeixen les forces de què disposen per la batalla que s'acosta, imminent, inexorable.

Sempre hi ha, afortunadament, un espai per la reflexió i la cerca de la pau i els ambaixadors provaran d'estalviar-nos el que és inevitable. De tota manera, la seua actitud encesa i orgullosa no predisposa a la paciència de l'adversari i l'èpica agosarada de les paraules enfronta els dos bàndols en la lluita secular que hui repetirem, com un punt de successos atrapats en el temps, en un bucle pel record i la commemoració. En definitiva, tots esperem que la remembrança d'aquests odis passats siga la base d'una convivència que perdure per sempre, des de hui i cap al futur.

En vista que les negociacions de pau no prosperen, els asturianos, amb trabucs, petos i pólvora, ens apostem a primera línia, just darrere de la filà del capità, els aragonesos, i comencem la defensa de la plaça, enfrontant l'atac musulmà des de la vorera del Teatre Calderon. Pugem per Sant Nicolau i, baixant Sant Mateu, tornem a Sant Nicolau per la plaça de Ramon y Cajal, fins arribar de nou a la plaça d'Espanya. A l'esplanada de *la Bandeja*, davant del castell, reculem lentament, impotents davant de l'atac mahometà, que ens expulsa de la ciutat carrer Sant Tomàs avall i, vorejant l'església de Sant Jordi per l'antic portal de Sant Marc, acabem la defensa a la Torre Na Valora, baix del Casal.

El recorregut d'enguany ha hagut de lamentar varios incidents de diversa gravetat al nostre entorn: dos més lleus de festers de la filà i un de més greu a les files dels aragonesos, a qui, des d'ací desitgem una recuperació ràpida i total.

Una vegada el torn de les armes acaba, llavats i sense pólvora, ens reunim a l'Sports Passion per fer-nos l'aperitiu i beure'ns un refresquet. Al voltant de les 14.30 h dinem a la filà: el caldo amb pilota i penques ens revitalitza d'allò més i una bona dosi d'alcohol -la justa- no només cura les nafres i els desmais de la guerra perduda, sinó que ens encoratja per tornar a la batalla i guanyar de nou la plaça amb l'ajuda de Sant Jordi. Un any més, malgrat alguns detalls sobre els que caldrà reflexionar, és just agrair en aquestes línies l'esforç de l'equip complet de consergeria, cuina i cambrers per la seua paciència, professionalitat i feina ben feta.

Tot i les ganes de revenja, l'ambaixador cristià recita el seu *Prec*, encollint-nos el cor amb la força i sentiment dels seus versos, i torna a declamar la seua diplomàcia davant els vanitosos vencedors del matí, que ara senyoregen, amb la mitja lluna, els merlets del castell de la vila. Un any més, es repeteix l'infortuni: no hi ha lloc pel seny i la crida a les armes resona per valls i muntanyes, omplint la foia d'Alcoi d'un nou núvol de pólvora, negre, acre i espés.

Després de l'Encaro dels capitans -aragonesos i abencerrages- tornem a prendre posicions darrere del cristià i fem recular les hosts d'Al-Azraq des del Camí fins la plaça d'Espanya, baixant per Sant Nicolau. A la plaça ens toca atacar de cara, apuntant als defensors del castell i forçant la seua retirada, que acompanyem de nou fins Na Valora. La lluita a espasa dels nostres paladins contra els campions musulmans acaba amb la reconquesta de la fortalesa per la Corona d'Aragó i l'hissada de l'ensena de la Creu, escut i emblema de Sant Jordi. A les 21.30 h, el xiquet sant Jordiet representarà l'ajuda heroica del Patró, en cavalcada miraculosa sobre els merlets i davant del poble d'Alcoi, tot inundant-lo de sagetes de pau, esperança i reconciliació.

Donada per acabada la trilogia festera 2025, la filà encara les pròximes festes amb un esclat d'il·lusió: el 2026, just 750 anys després dels primer fets -allà pel llunyà segle XII- els asturians tindran el deure i l'honor de representar la filà de l'Alferes cristià, encarnat per l'estimat fester Fernando Jordà. Família, amics i amigues, festers i festeres: junts a la filà i junts al carrer celebrem el primer pas d'un any que promet ser intens en festa i emocions però també dur en treball i esforços. Una prova per la què la filà asturianos està preparada i que, n'estem tots convençuts, superarem amb més que bona nota i amb alegria, responsabilitat i bona traça festera, com sempre hem fet.

Com assenyalé al principi de la Crònica, els versos que encapçalen les diferents parts d'aquesta crònica són traducció de **Joan Valls i Jordà** sobre els textos en castellà d'un autor a hores d'ara encara per confirmar. Aprofitant que l'any 2025 arribem al cinquantè aniversari de la primera declamació del "Prec del cristià" en valencià, l'emocionant inici de l'Ambaixada cristiana, m'he permès emprar les seues sentides paraules com a homenatge i celebració. Al final podeu trobar la transcripció del fragment.

Acabem amb uns versos escollits dins d'una cançó de croada del poeta medieval Andreu Febrer, nascut només 99 anys després dels fets d'Alcoi en què basem la Nostra Festa. Tot i la dificultat en llegir la llengua antiga, en ells potser trobeu, com jo, certa ressonància i coincidència amb el text del prec, escrit 5 segles després:

"Dolorós crits ab vots brava, terrible,
fellonament de vas migjorn nos crida:
ioh crestians, fenits tuit vostra vida,
o recobrats Dieu verai, impassible,
que se nos hai pres en gran vituperi
lo sarrasí fors de son tabernacle,
e tornats-ló lai denant lo trinacle
on l'ha panat del sagrat ciminteri!

[...]

E doncs, prendam tuit la santa crusada
e comencem crusel batalla fera,
car llong temps ha que ab gran joi nos espera
la granda honor qui ens està aparellada;
car lai veirem trossejar e escoixendre
morts per quartirs, e volar caps e torces,
intrar murs forts, tors e castells per forces,
que no es porà res contra nós defendre."

"Sirventesc [...] per lo passatge de Barbaria" (abril 1398)

Visca Sant Jordi

Joan Lluís Santamaria

Cronista oficial de la Filà Asturianos

Alcoi, 23 de maig de 2025

Pregària del cristià (en valencià des de 1975)

Mon cor pels sofriments tan combatut, torturat de tristesa i desengany. L'angoixa i el dolor del bé perdut mostrar em fan als ulls el més trist plany. La desgràcia fereix el meu afany i em causa horror el veure'm caigut i és tan forta la veu del meu lament, que de dol s'encapota tot el vent.

A la vora del Serpis, riu tranquil que Alcoi, ma pàtria, generosament banya, i amb la seua corrent bella i gentil que matisa de verd vall i muntanya, pensatiu l'alcoià plora febril del funest desconsol sa pena estranya, i mil llàgrimes tristes ha vessat en veure's del seu poble desterrat. L'angúnia amb què hui plora l'alcoià en contemplar sa pàtria, dolça amada, en poder del cruel mahometà; la mitja lluna ufana i exaltada, posseint els seus béns tan inhumà; la llei de Jesucrist arruïnada, victoriós l'Alcorà i la secta mora, és dolor que asfixia i el devora.

Permetreu, oh Déu i Sobirà, quede Senyor d'Alcoi el moro altiu, derrotat vostre fill que és bon cristià i de l'ara el ministre fugitiu? No així, oh gran Déu!, estel de l'alcoià, Pare clement, pietós i compassiu; feu que cobren de nou els seus fogars i torne el culte a Crist en els altars. Vostre temple Senyor, s'ha profanat amb la falsa creença de Mahoma: el moro sacrilegis forja i la creu al seu pas trista es desploma. No puc veure ja tanta malvestat on l'himne ressonava i, ple d'aroma, perfumava les ares de Mariola i les vostres, gran Déu, amb alegria. No permeteu, Senyor, que més s'allargue aquesta opressió del moro sense llei, i que la força als alcoians embargue de mals que no tindrien ja remei. No permeteu Senyor que ara ens amarguen el tedi i l'abandó en este servei! Feu-nos vèncer la musulmana escòria i assolirem l'honor de la victòria.

Vostre poder diví, incommensurable, que al Mar Roig a milers enfonsà un dia, aquell quin poder incontrastable pot fer pols l'atrevida gosadia. Vine en nostra defensa, oh Déu amable! Nostra ferma esperança en Vós confia! Sigau escut i espasa en esta guerra, la mitja lluna enderroqueu per terra! Protegiu-nos, sagrada Verge Pura! Doneu alé a ma gent intimidada, perquè va sa constància poc segura amb les despulles de sa pàtria amada. Ha augmentat de les penes l'amargura a on la voluntat, desanimada, força al greu fàstic, fa por pels rigors, temença al dany i odi a les clamors!

Envieu-nos, Senyor, a Sant Jordi amat, nostre insigne Patró, flama sagrada, i que ens done en la lluita el bon costat. Quede a les seues plantes espoliada la mitja lluna, quede arruïnat el pèrfid Alcorà, secta malvada, i veja's l'alcoià lliure i en pau de l'enemic que vol tornar-lo esclau.